

istraživanja, s posebnim naglaskom na devetnaest novih značajnih grobnih cjelina kao i brojne druge materijalne ostatke. Uz to, naravno, u stalnom postavu Muzeja grada Zagreba možete ponovno ili po prvi puta razgledati i one već daleko poznate.

Jer, Žumberak je smješten na razmeđi Panonske nizine, jugoistočnoga alpskog prostora te lanca Dinarskoga gorja – odnosno mediteranskog svijeta, na prostoru trgovačkih i kulturnih dodira i prožimanja utjecaja. Značaj je ovoga kraja nepresušan te je nedvojbeno da će prikazi i analize pretpovijesnog materijala iz Žumberka i ubuduće privlačiti veliku pozornost.

MUZEJ GRADA ZAGREBA

Opatička 20, Zagreb

IZLOŽBA **BUDINJAK - POLJE TUMULA**
ARHEOLOŠKA ISTRAŽIVANJA 1995. - 2014.

16. 3. - 15. 5. 2016.

IMPRESSUM IZLOŽBE:

Autor koncepcije izložbe i tekstova:

Želimir Škoberne

Stručni suradnici na izložbi:

Morena Želle,
Aleksandra Bugar,
Boris Bošković

Autor postava i grafičkog oblikovanja izložbe:

Željko Kovačić

Suradnice na razradi grafike:

Lana Kovačić,
Lana Krpina

Lektura i korektura:

Milena Bušić

Tehnička izvedba postava:

Martin Duilo,
Krešo Kupres,
Tihomir Stančec,
Mate Stipandžija,
Goran Turk,
Zdenko Turk,
Damir Živko,
Ivica Živko,
studenti **Anteo Bibić** i
Maja Bačić.

Izrada terenske nacrtne dokumentacije:

Morena Želle

Digitalizacija terenske nacrtne dokumentacije:

Boris Bošković

Autori terenskih fotografija:

Želimir Škoberne,
Morena Želle,
Ivan Cvitković,
Miljenko Gregl,
Boris Bošković

Fotografije postava izložbe:

Željko Kovačić

Autor i grafička obrada izloženih fotografija:

Miljenko Gregl

Pedagoški i andragoški program:

Vesna Leiner

Konzerviranje i restauracija građe:

Marija Gregl (keramika),
RGZM Mainz (metal)

Nakladnik:

Muzej grada Zagreba

Za nakladnika:

Vinko Ivčić

Dizajn deplijana:

Željko Kovačić

Tisak:

LASERPLUS

Naklada:

1000 primjeraka

JutarnjiLIST

GLOBUS

BUDINJAK

POLJE TUMULA

arheološka istraživanja 1995. - 2014.

Žumberak – mjesto velikih otkrića koje na ovoj izložbi pokazujemo široj javnosti! Ovo gorje nalazi se zapadno od Zagreba, u smjeru Karlovca, a njegovu sjeveroistočnu stranu običava se zvati Samoborskim gorjem, dok jugozapadnu stranu nazivamo Uskočkom gorom, Žumberačkom gorom ili jednostavno Žumberkom. Ovo područje smješteno je na jugozapadnom rubu Panonske nizine i obuhvaća dio prostora međurječja Save, Krke i Kupe. S istoka se stupnjevito primiče savskoj dolini u smjeru Zagreba i Turopolja, dok iza zapadnih granica postupno ulazi prema Kočevskom rogu.

Prelazi geografsko-političke okvire Hrvatske te u susjednoj Sloveniji taj prostor nazivaju Gorjanci. Taj prostor sa svoje sjeverne strane strmo pada u dolinu rijeke Krke, prema

MUZIJ GRADA ZAGREBA

Krškom polju i Brežičkim vratima, dok se s južne strane spušta osjetno blaže prema Beloj krajini i dolini Kupe.

Novo tehnološko postignuće inovacije obrade novog metala – željeza, strogo su čuvali kraljevi Hetitskoga Kraljevstva, a pojavilo se u Europi tijekom posljednjeg tisućljeća prije Krista.

Upravo su naslage željezne rude u kombinaciji sa šumskim bogatstvom bili preduvjet željeznodobnog razvoja na Žumberku, na što upućuju i toponimi, npr. Železno ili Rude. Iskorištavanje tih dragocjenih rudača u I. tisućljeću prije Krista, razdoblju obilježenom velikim društvenim promjenama, stvorilo je temelje metalurške djelatnosti u razdoblju kasnoga brončanog i željeznog doba na Žumberku.

Promjene u ekonomskom razvoju nastupile su na našim prostorima potkraj 9. i početkom 8. stoljeća uporabom novoga metala – željeza, čija se proizvodnja tijekom 8. stoljeća u potpunosti udomaćila te uz stočarstvo i poljodjelstvo postala vodećom gospodarskom granom. Obilježilo je to veći dio I. tisućljeća prije Krista koje se u većem dijelu Europe naziva željeznim dobom i traje sljedećih osam stoljeća, sve do početaka Rimskog Carstva!

Prve vijesti o arheološkim nalazima sa Žumberka pristizale su u tadašnji Arheološki odjel Narodnog muzeja u Zagrebu u drugoj polovici 19. stoljeća. Međutim, tek početkom osamdesetih godina 20. stoljeća zagrebački arheolozi započeli su sa sustavnim obilascima terena, rezultat kojih su otkrića mnogih vrlo vrijednih arheoloških nalazišta iz različitih vremenskih razdoblja. Ubrzo potom započinu i pokusna sondiranja te sustavna zaštitna iskopavanja (Gornja Vas 1982. godine te Budinjak 1984. godine).

Dolazak arheologa tih godina predstavljao je nemalo iznenađenje za lokalno stanovništvo. Naime, taj kraj, slabo naseljen, bez asfalta, vode, telefona, razvijenog turizma, ali nezagađenog okoliša, obilježen je prekrasnom prirodom. I naravno da su u počecima Žumberčani bili nepovjerljivi. No, kada su spoznali da njihovo područje nije samo park prirode, nepresušni rezervat biljnog i životinjskog svijeta, već i veliki čuvar hrvatske kulturne baštine, prihvatili su nas „grobare“ (kako su nas od milja znali nazivati)

te pokazali svu svoju gostoljubivost i uvijek nam bili od pomoći. Treba reći i da su tijekom proteklih tridesetak godina mnogi lokalni stanovnici srednjožumberačkih sela aktivno sudjelovali u našim istraživanjima. Kroz rad i druženje naša je povezanost nerijetko završavala prijateljstvima.

Lokalitet Budinjak smješten je u središnjem dijelu Žumberačke gore, na nadmorskoj visini od 740 m, blizu najviše točke na cesti koja preko Žumberačke gore povezuje Zagreb s gradovima Ozljem i Karlovcem. Istočno od sela prostire se zaravan Budinjačko polje, uz cestu koja iz Budinjaka vodi na jug prema selima Dane i Kordići te dalje do Jastrebarskog. Nalazište se

sastoji od velike nekropole grobnih humaka – tumula s gradinskim naseljem neposredno iznad grobišta. Sustavna istraživanja lokaliteta polučila su mnogo vrijednih i jedinstvenih nalaza koji danas ovo nalazište čine nezaobilaznim pri proučavanju i

definiranju srednjoeuropske halštatske kulture. Većina grobnih priloga pronađenih na budinjačkoj nekropoli pripada starijemu željeznom dobu (8. – 6. st. pr. Kr.), dočim manji broj nalaza povezujemo s krajem kasnoga brončanog doba (9. st. pr. Kr.). To su fragmenti ili potpuno sačuvan nakit (brončane i željezne ukrasne igle, fibule, brončane i željezne narukvice, brončane nanogvice te željezne, staklene i jantarne ogrlice), konjanička oprema, pojasne kopče, polumjesečasta britva, željezna i brončana koplja, noževi i sjekire te standardni keramički materijal.

Nesumnjivo je da su otkrića zdjelastih kaciga u kneževskim grobovima tumula 3 i 139 pobudila posebnu pažnju stručne i kulturne javnosti. Njihovo tehnološko ispitivanje otvorilo je nove mogućnosti raščlambe i precizniju dataciju ove grupe najranijih halštatskih kaciga. Jedan od podtipova zdjelastih kaciga danas i nosi ime Budinjak! Osim navedenih, pronađeni su i mnogi drugi važni nalazi koji svojim značajem nadilaze nacionalne okvire.

Premda obrada materijalnih ostataka pronađenih pokraj Budinjaka nije u potpunosti završena, željeli smo ovom izložbom pokazati raznolikost i značaj tih nalaza. Stoga u izložbi prikazujemo rezultate zadnjih dvadeset godina

